

POSTANOWIENIE

Dnia 4 lutego 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

w sprawie z odwołania M.J.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Krakowie
o zasiłek chorobowy, zasiłek macierzyński oraz zwrot świadczeń,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w dniu 4 lutego 2026 r.,
na skutek skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Okręgowego
w Krakowie z dnia 16 stycznia 2025 r., sygn. akt VII Ua 97/24,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 6 maja 2024 r. Sąd Rejonowy dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie z wniosku M.J. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Krakowie na skutek odwołania M.J. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Krakowie z dnia 8 marca 2019 r., znak [...] oraz z dnia 27 czerwca 2019 r., znak [...] o zasiłek chorobowy i zasiłek macierzyński oddalił odwołanie od decyzji z 8 marca 2019 r. w części dotyczącej odmowy przyznania prawa do zasiłku chorobowego za okres od 2 lutego 2017 r. do 13 października 2017 r. i odmowy prawa do zasiłku macierzyńskiego za okres od 14 października 2017 r. do 12 października 2018 r. oraz obowiązku zwrotu tych nienależnie pobranych świadczeń w łącznej kwocie 161 012,46 zł wraz z odsetkami liczonymi od kwoty 161 012,46 zł za okres od dnia

doręczenia decyzji z 8 marca 2019 r. do dnia zwrotu kwoty nienależnie pobranego świadczenia (pkt I), w pozostałej części umorzył postępowanie dotyczące odwołania od decyzji z 8 marca 2019 r. w związku z wydaniem decyzji z 27 czerwca 2019 r. (pkt II) oraz zasądził od odwołującej się M.J. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt III).

Wyrokiem z 16 stycznia 2025 r., sygn. akt VII Ua 97/24, Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił apelację odwołującej się od wyroku Sądu Rejonowego.

Sąd Okręgowy w całości podzielił ustalenia faktyczne i poglądy prawne Sądu pierwszej instancji, uznając je za własne.

Sąd Okręgowy zważył, iż prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 19 stycznia 2023 r., sygn. akt III AUa 1707/19, na mocy art. 365 § 1 k.p.c. wiąże Sąd Okręgowy w przedmiotowej sprawie, w konsekwencji przesądza o kwestii, iż odwołująca nie podlegała ubezpieczeniom w spornym okresie. Kwestia ta miała znaczenie prejudycjalne w kontekście prawa do zasiłków (chorobowego i macierzyńskiego). Sąd drugiej instancji podkreślił, iż wobec rozstrzygnięcia wskazanego wyżej bezwzględnie zasadna była odmowa prawa do zasiłków dla odwołującej za sporne okresy. W tym zakresie, mimo zaskarżenia apelacją wyroku w całości, środek odwoławczy nie zawiera żadnej argumentacji, zatem kwestia ta nie była dalej omawiana, jako oczywista.

Następnie Sąd odwoławczy zaznaczył, iż błędne było twierdzenie odwołującej się, że została wyłączona z ubezpieczeń społecznych jedynie za pewien okres prowadzenia działalności gospodarczej, tj. od 1 października 2016 roku do 1 lutego 2017 r., ponieważ powyższym wyrokiem Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z 24 września 2019 r., sygn. akt VII U 548/19 i oddalił odwołanie M.J. od decyzji z 13 grudnia 2018 r. stwierdzającej, że M.J. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od 1 października 2016 r. A zatem, jak należy przyjąć, odwołująca się została wyłączona z obowiązkowych ubezpieczeń społecznych oraz dobrowolnego chorobowego, jako osoba prowadząca

pozarolniczą działalność gospodarczą od 1 października 2016 roku do 13 grudnia 2018 r., tj. do dnia wydania decyzji organu rentowego, był to jednocześnie dzień następujący po dniu, w którym odwołującą zakończyła pobieranie zasiłku macierzyńskiego.

Za niezasadny uznał Sąd odwoławczy zarzut apelującej, że Sąd Rejonowy dopuścił się naruszenia art. 365 § 1 k.p.c. w ten sposób, iż oparł ustalenia dotyczące realizacji przesłanek orzeczenia obowiązku zwrotu nienależnie pobranych świadczeń na ustaleniach poczynionych przez Sąd Apelacyjny w Krakowie (sygn. III AUa 1707/19) w sprawie podlegania przez odwołującą ubezpieczeniom z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, podczas gdy Sąd rozpoznający spór o obowiązek zwrotu nienależnie pobranych świadczeń był zobowiązany samodzielnie ustalić zrealizowanie się przesłanek z art. 84 ust 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Sąd drugiej instancji podkreślił, że sąd rozpoznający sprawę o zwrot nienależnie pobranego świadczenia nie jest związany oceną stanu faktycznego przyjętego za podstawę wyrokowania w sprawie dotyczącej podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu chorobowemu. W każdym bowiem przypadku, w którym przyjmuje się, że świadczenie ubezpieczeniowe zostało nienależnie pobrane w rozumieniu art. 84 ust. 2 ustawy systemowej i w związku z tym podlega zwrotowi na podstawie art. 84 ust. 1 tej ustawy, taka konkluzja musi zostać poprzedzona dokonaniem wyczerpujących ustaleń faktycznych, dotyczących stanu świadomości osoby pobierającej świadczenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2022 r., II USKP 156/21). Sąd drugiej instancji podzielił również stanowisko, że niewątpliwie inny jest przedmiot sprawy o podleganie ubezpieczeniom społecznym, a inny o zwrot nienależnie pobranych świadczeń. Stąd sama prawomocna decyzja stwierdzająca brak tytułu do podlegania ubezpieczeniom społecznym nie przesądza *a priori*, że mamy do czynienia z nienależnie pobranym świadczeniem, o którym mowa w art. 84 ustawy systemowej, także jeżeli prawomocność ta jest skutkiem prawomocnego wyroku sądu.

Sąd Rejonowy przeprowadził własne postępowanie dowodowe, w tym między innymi dowód z przesłuchania odwołującej w charakterze strony, zatem brak jest podstaw do przyjęcia, iż jego ustalenia opierały się wyłącznie na

prawomocnym wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 19 stycznia 2023 r. (sygn. III AUa 1707/19) i dokonanych przez ten Sąd ustaleniach. Inną kwestią jest, iż ustalenia Sądu Rejonowego są zbieżne z ustaleniami dokonanymi przez sąd II instancji w prawomocnie zakończonej sprawie VII U 548/19 (III AUa 1707/19). Z tego tytułu trudno jednak czynić Sądowi Rejonowemu zarzut, bowiem znaczy to tylko tyle, iż dowody dostępne w niniejszej sprawie, jak i tej prejudycjalnej, zostały ocenione tak samo.

Sąd Okręgowy ocenił również, że sąd pierwszej instancji wnikliwie przeprowadził postępowanie dowodowe, ocenił całokształt materiału dowodowego, i z tej oceny wyciągnął wnioski logicznie poprawne, zgodne z zasadami doświadczenia życiowego, w żaden sposób nie naruszając przepisów postępowania, w tym art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Rejonowy trafnie dokonał tej oceny w odniesieniu do chwili wypłaty tego świadczenia, a nie z perspektywy okoliczności, które wystąpiły po zakończeniu jego wypłacania przez organ rentowy.

Również niezasadny okazał się zarzut naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. Sąd Rejonowy zbadał w sprawie to, co stanowiło przedmiot postępowania w sprawie o zwrot nienależnego świadczenia (świadomość skarżącej co do przesłanek warunkujących jej podleganie ubezpieczeniom, a w konsekwencji nieprzystługiwania jej zasiłku chorobowego i macierzyńskiego), kwestia podlegania ubezpieczeniom została już bowiem przesądzona. Wbrew stanowisku apelującej, Sąd Rejonowy nie naruszył zakazu orzekania ponad żądanie.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżyła skargą kasacyjną odwołująca się w całości. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Strona skarżąca wskazała, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, albowiem zaskarżone rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego w Krakowie w sposób oczywisty narusza przepisy prawa procesowe oraz prawa materialnego, które zostały szeroko opisane przez stronę skarżącą w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

oddalenie skargi kasacyjnej -w wypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującej się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, Nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, Nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, nie publ.;

z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, nie publ.). Powołanie się na przesłankę, zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, że skarga jest oczywiście uzasadniona.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawiono jakiejkolwiek argumentacji, która mogłaby uzasadniać stwierdzenie, że Sąd Apelacyjny dopuścił się oczywistego i rażącego naruszenia prawa, które doprowadziło do wydania oczywiście niesłusznego rozstrzygnięcia. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania sprowadza się do polemiki z oceną stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy i przedstawienia przez skarżącą własnej, wybiórczej oceny elementów stanu faktycznego, dotyczącej jej działalności.

Należy podkreślić, że sądy obu instancji przedstawiły argumentację leżącą u podstaw przyjętego rozstrzygnięcia i dokonały kompleksowej oceny dowodów zebranych w sprawie. Odwołująca się nie przedstawia argumentów prawnych, które mogłyby wykazać, że Sąd drugiej instancji dopuścił się kwalifikowanego naruszenia prawa; w skardze powielono w znacznej części zarzuty sformułowane już w apelacji. Strona skarżąca stara się podważyć ocenę stanu faktycznego niniejszej sprawy pod pozorem zarzutów naruszenia prawa procesowego i materialnego.

Nie sposób zatem uznać, aby strona skarżąca wykazała oczywistą zasadność skargi kasacyjnej.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.

[KK]

[SOP]

